

Міхал Вашичек

Слов'янський інститут Академії наук Чеської Республіки, Прага

„Malógo pótyti malóe znízď”.

Демінутивна функція суфіксів, історично пов'язаних із псл. *nt*-основами, у південнокарпатських говірках (за словниковими матеріалами Івана Панькевича)

Проаналізовано суфікси, історично пов'язані із псл. *nt*-основами, їх продуктивність та функції в південнокарпатських українських говірках. Джерелом дослідження стала *Лексична база даних південнокарпатських говірок за матеріалами Івана Панькевича*, матеріали якої фіксують іменники з суфіксами *-a*, *-ča*, *-en'a*, *-č'a*, а також спорадично – із суфіксами *-enča*, *-inča*, *-iča*, *-it'a*. Слова поділено на тематичні групи. Розмаїття семантики задокументованих слів свідчить про те, що ці суфікси є продуктивним засобом творення демінутивів. Порівняльний аналіз з бойківськими та північнолемківськими говірками підтверджує, що досліджувані суфікси є однаково продуктивними в північнокарпатських говірках, особливо в бойківських. Щодо географічного поширення деяких суфіксів, імовірно, що суфікс *-en'a* більш характерний для марамороських і верховинських говірок, а в західній та центральній частині досліджуваного ареалу частотніші суфікси *-(')a* та *-ča*. Для більш точного окреслення їх ареалів необхідне лінгвогеографічне опрацювання матеріалу. Матеріал інших слов'янських мов виявив подібну тенденцію розвитку демінутивної функції суфіксів у болгарській та частково у словацькій мові.

Ключові слова: діалектологія, словотворення, південнокарпатські говірки, демінутиви, основи на **-nt-*.

Об'єктом цієї студії є суфікси, які розвинулися з праслов'янських формантів *-ę /-ęt(a) іменників з основами на *-nt-, їх продуктивність та функції в південнокарпатських українських говорах (закарпатські та південнолемківські говірки)¹, які містить унікальна *Лексична база даних південнокарпатських говорів за матеріалами Івана Панькевича* (ЛБП), створена у Слов'янському інституті Академії наук Чеської Республіки й доступна в лютому 2023 р.²

Ці суфікси в більшості слов'янських мов зберігають функцію, яку вони виконували ще у прамові, тобто творення назв недорослого потомства – дитинчат тварин. Іван П. Петров, болгарський дослідник, який історії та розвитку іменників -nt-основ присвятив окрему монографію, наголошує, що в багатьох слов'янських мовах цей тип відміни поширювався на інші слова і що семантика цієї групи слів залишається порівняльно стабільною (Петров, 2020, с. 235). Проте наявність у південнокарпатських говірках аналізованих суфіксів у значній кількості слів із семантикою здрибності чи пестливості, що належать до різних тематичних груп лексики, дає змогу висунути гіпотезу, що ці суфікси в південнокарпатських говірках є продуктивним універсальним засобом творення демінутивів.

Суфікси іменників давніх -nt-основ є унікальними тим, що вимагають конверсії іменників усіх родів до середнього роду та до специфічної відміни, якою в українській граматичній традиції є четверта (СУЛІММ, сс. 118–121). Історичний розвиток іменників із суфіксами -at-, -ят- в українській мові дослідила Ольга Меркулова (Меркулова, 2015). Типовість суфікса -ч(a) для українських говірок карпатського ареалу усвідомлювали вже автори *Карпатського діалектологічного атласа* [Карпатський діалектологічний атлас], які наявність цього суфікса з'ясовували окремим питанням у питальнику – питання 485, суфікс -č(e) (КДА, с. 65)³.

Передусім визначимо, які суфікси в південнокарпатських говірках є континуантами псл. суфіксів *-ę /-ęt(a). У матеріалах ЛБП зафіксовано приклади із суфіксами:

---

¹ За сучасною класифікацією говорів української мови лемківський говір має назву *західнокарпатський*, а закарпатський – *південнокарпатський* говори карпатської групи південно-західного наріччя (Гриценко, 2004, с. 309; Німчук, 2004, с. 189).

² База доступна за покликанням: <https://miracle.slu.cas.cz/ukrajina2/viewer.html>

³ Ідея створення КДА виникла з потреби картографування явищ, які попередні дослідники вважали болгаризмами або сербізмами в українських карпатських говірках.

1. ^(ʼ)-а, ^(ʼ)-ам(а): *дітв́ак* – *дітв́ача́*, *гніздó* – *гніздя́*, *міса* – *мися́*, *лóжка* – *лóжча*;
2. -ч(а), -чат(а): *цітан* – *ціта́нча*, *кестемáн* – *кестемáнча*, *періг* – *періжча́*, *кожу́х* – *кожу́ща́* (*кожуш-ч-а*), *вилáх* ‘зрі́бна плахта’ – *вилáща*;
3. -ен’(á), -ен’ám(а): *о́ко* – *оченя́*, *рука́* – *рученя́*, *чіжма* – *чіжменя́*;
4. -ц’(а) (рі́дше): *колісця́* ‘част<ина> куделі’, *колі́нця* (*стебло́ має кол’інцята*), *корыця́*.

Спорадично виявлено суфікси:

- енч(á) – *зозуленча́* ‘мала зозуля’ (В. Березний⁴)
- ич(а)⁵ – *коні́ча*, *о́ленича* (В. Студений)
- ит’(á) – *ножитя́* дем. ‘ножик’ (В. Студений)
- інч(а) – *хлі́бінча́* ‘малий хлі́б’ (Завадка), *воші́нча* ‘мала вош’.

У ЛБП засвідчено чимало випадків лексикалізації демінутивів із досліджуваними суфіксами, тобто слів, які розвинули вужче значення, а з погляду синхронії вже не є демінутивами, напр. *го́рня* ‘посуд на пиття води’, *по́тя* ‘птах’, *хлі́вча́* ‘хлівець’, ‘хлів для свиней’⁶. На нашу думку, це в жодному разі не заперечує переважно демінутивну функцію цих суфіксів, адже такі процеси, як специфікація значення та поступова втрата демінутивної ознаки, характерні й для інших здрібно-пестливих слів, утворених за допомогою різних суфіксів, які залишаються продуктивним засобом утворення демінутивів.

Варто відзначити також „конкуренцію” досліджуваних суфіксів з іншими демінутивними суфіксами. ЛБП наводить слова з різними здрібно-пестливими суфіксами, пор. демінутиви першого й другого ступенів, утворені від слів *камінь*, *корыто* та *рыба*:

- камі́нь* – *каміне́ць*, *камі́нчик*, *камі́нок*, *каменю́к*, *ка́ме́ник*, *каме́ничок*, *камі́нча*, *камі́нчатко*;
- ко́рыто* – *ко́рытце*, *ко́рытко*, *ко́рытя́*, *ко́рытча*, *ко́ры(т)ця́*;
- ры́ба* – *ры́бка*, *ры́бочка*, *ры́бонька*, *ры́бля*, *ры́бля́*, *ры́бча́*, *ры́бятко*, *ры́блятко*.

⁴ Назви населених пунктів див. <https://miracle.slu.cas.cz/ukrajina2/viewer.html> (підрозділ „Seznam lokalit > Ukrajina”).

⁵ Формант -ич(а) можна вважати окремим суфіксом, якщо припустити, що наведені приклади сучасні мовці сприймають як похідні від *кíнь*, *о́лень*, а не *коник*, *о́леник*, з яких вони, імовірно, виникли.

⁶ Засвідчено випадки спеціалізації значення демінутивів (зі значенням здрібноліості) – *го́ловча* ‘мала го́ловка (капу́сты)’ (Збійне, Убля, В. Ворота); попри те, що від *го́лова́* (частина тіла) функціює чимало демінутивів: *го́ловка*, *го́ловонька*, *го́ловочка*.

Матеріали ЛБП (пояснення, контексти вживання) засвідчують, що здрібніло-пестливі слова, які належать до четвертої відміни, не мають виразних семантичних характеристик, які б відрізняли б їх від інших демінутивів. Тобто слово *камінча* є синонімом слів *камінець*, *камінчик* та ін., а *рыбля*, *рыбля*, *рыбча* – синонімами слова *рыбка* і т.д.

Тематичні групи слів із суфіксами з псл. *-*ę* /-*ęt(a)*. Основна функція цих суфіксів в українській мові – номінація недорослого потомства. Ця функція дуже близька до демінутивної, але в нашому дослідженні розуміємо її як окрему – не демінутивну, а специфічну функцію словотвірних афіксів. В українській літературній мові найпоширенішим у цій функції є суфікс *-ен'(а)*. В поодиноких семантичних групах слів виконує загальну демінутивну функцію, це стосується зокрема назв частин тіла – *оченя́*, *оченя́та* (СУМ, т. 5, с. 830; СУМ-20, с. 2167), *бровеня́*, *бровеня́та* (СУМ, т. 1, с. 238), *ротеня́* (СУМ, т. 8, с. 888), *рученя́*, *рученя́та* (СУМ, т. 8, с. 917), *ноженя́*, *ноженя́та* (СУМ, т. 5, с. 440); одягу та взуття – *штаненя́та* (СУМ, т. 11, с. 534), *чоботя́та* (СУМ, т. 11, с. 347); посуду – *горця́* (СУМ, т. 2, с. 139), *кухля́* (СУМ, т. 4, с. 420), *збаня́* (СУМ, т. 3, с. 427) та ін. О. Меркулова звертає увагу на те, що суфікси *-ен'(а)*, *-ен'ат(а)* є засобом творення авторських неологізмів від прізвиськ політиків або літературних персонажів, часто зі зневажливою конотацією (Меркулова, 2015, с. 143).

Наступні фрагменти дослідження демонструють наведені у ЛБП приклади, класифіковані тематично: назви дитинчат і молодих тварин, здрібніло-пестливі назви дорослих тварин, назви дітей, людей (молоді, дорослих), назви частин тіла, назви посуду, назви одягу та взуття, назви полотняних виробів, назви частин хати та обладнання, назви знарядь, будівель, назви страв, назви явищ природи та ландшафту, назви з галузі сільськогосподарських робіт та ін.

Усі приклади наведено за першоджерелом. У цитатах із матеріалів ЛБП наведено оригінальне тлумачення та вказівку на місце запису (населений пункт) або джерело⁷ (найчастіше використано: словник Василя Чопея (Чоп.), матеріали Володимира Гнатюка, опубліковані в *Етнографічному збірнику* (Г.), двотомну монографію Івана Верхратського про говори Угорської Русі (Вер.) та ін.).

Назви дитинчат і молодих тварин:

базя́, *-яти*, с., Чоп.

барáня, *-яти*, с., Г. III.

⁷ Перелік джерел див. <https://miracle.slu.cas.cz/ukrajina2/viewer.html> (підрозділ „Seznam pramenů”).

- быдля**, -я́ти, с., поль. *bydle*; ‘худобина’, Вер. II.; **Бы́для**, *кедь гидь прися́де, та хилѣ и пропа́де*, М.
- бу(й)воля́**, -я́ти, с., Чоп.
- вы́жля**, -я́ти, с. ‘песик ловецької породи’. *У пана було едно вы́жля, такий псикъ малий*, Г. III.
- вовча́**, -ати. *А она назад каже му, абы ишов до вовка. А він пійшов на малое вовча. н<ародна> к<азка>*, В. Ком’яти
- вовченя́**, -я́ти. *Коли́ так іде лісом і віди́ть снну́ вовчи́цю, яка плека́ла вовченя́т*, Білки
- вороня́**, -я́ти, с. *Мачка са поправи́ла тай зьѣла вороня́та*, Вер. II. (Габура), Виноградів, Мукачево
- гавранча́**, -ати, с. ‘гайвороня’. *Дѣти го называли, же воно гавранча, кедь браты гавраны*, Г.
- гáча** ‘лоша’ (теж *жеребля́*)
- годувча́**, -а́ти, с. ‘теля, шо має гудь’, Вер. I. (Луг); *годувча́* (п.) ‘мала годована свиня’, Веряця
- голубя́**, -я́ти, Якубяни. *Изъ потя́тьомъ, голубя́тьомъ лю́бо розмовля́ли*, Гол. II.
- голя́**, -я́ти, с. ‘галапуп, неопірений пташок’. *Голя́та ужь стопку́ють*, Вер. II (Снаків)
- гу́ся**, -я́ти, с. *Сиди́ть гу́ся на боло́тъ*, Вр., гу́ся
- дикунча́**, -ати, с. ‘мале порося дика’, Вер. I (Імстичово), Лавки, Колочава, Чинадійово
- дробля́**, -я́ти. ‘дріб’, Стрипський; ‘вівця’. *Песь въ по́лю зь дробя́ти не бу́де брехати́*, Гол. II. *Має се́меро дробля́т на зимувлю́*, Луг
- жабеня́**, Чинадійово. *Жабеня́та ска́чуть*, Вер.
- жеребля́**, -я́ти, с. ‘жереб’’. *Дай во́вса дѣ́ля то́го жеребля́ти. Зая́въ кля́чу зь жеребля́тьомъ у по́ли*, Вер. I. (Горонда), Чинадійово, Веряця
- жеребя́**, -я́ти, с. *Його́ телѣ́га ма́ла жеребя́*, Г. III.
- зайча́**, п. ‘малий заяць’, Вучкове, Колочава
- зозуленча́**, -а́ти; **зозу́леня**, -я́ти ‘мала зозуля’, В. Березний
- ка́ча**, -ата, Веряця, Люта, Рокитів, Зб. Біла
- каченя́**, -я́ти, с. ‘здріб. качка’, Чинадійово, Люта, Руські Комарівці
- качу́ря**, -я́ти, с. *Ой летѣ́ли качу́рята сямъ и тамъ*, Дев.
- кузля́** ‘козеня’. Невицьке. *Коли́ ма́є коза́ малі́, то клі́чуть їх кузля́та*, Убля
- ку́рча**, **ку́рчатко**, Веряця, Скотарське, Люта, Чинадійово
- ку́ря**. *Тото́ ку́ря ку́рятка води́ло*, Стриговець, Зб. Біла, Светлице, Шамброн, Удол
- левля́** ‘молоде львиня’, Вер. I. (Широке)

ма́ча ‘кота’, Ужанщина, Мокра, Мукачево, Чинадійово
медведя́, -яти, с., Чоп. Веряця, Чинадійово, *медведча́* ‘малий медвідь’,
Теребля.
о́вча, -ати, с. *Вовчіця матъ вѣце вовчінятъ, а вѣвця лемъ єдно о́вча*,
Вер. II, Дрічна
олень; *о́лінча* ‘молодий олень’, Люта
пся, -яти, с. ‘пся’, Чоп., Вер. I, Светлице; *псятко* ‘щень’, Лавки,
Веряця, Свалява, Перечин
серняча́, -ати, с. ‘молоде серня’, Вер. I
совча́, -ати, с. ‘совя’. *Ма́ле со́вча*, Вер. II (Тварожець)
сомаря́ ‘молоде віслятко (віслученя)’, Гол.
теля́, Г. III, Якубяни, Н. Давидково, Люта; *теля́тко*, Веряця, Вино-
градівщина, *теля́тойко*, Гол. III.
я́рча, -ати ‘ягнятко’, Мокра.

Здрібніло-пестливі назви дорослих тварин:

воля́, -яти, с., мн. *воля́та* ‘волики’. *То слабі воля́та!*, Веряця
кологельча́, -ти ‘птиця, що у колопнях перебуває’, Торун
коні́ча, -ати, с.; *кони́ча́*, -ати, Веряця; *ко́нича*, *ко́ничати*, Чинаді-
йово, Свалява. *Купі́вим собі ма́лоє ко́нича*
корѳвча́. *Не маву чим дозимовати корѳвча*, Тур’я Пасіка
ластівча́, -ати. *Ой дівчата ласт’івчата будьте здоровейкі, бо мы*
йдеме у катуны хлопці молодейкі, В. Ворота
лѳта́йча, -ати, с. ‘мотілик, малá нѳля’, Борів
сіні́ча, -ати ‘синичка’, Нехваль-Полянка
факовча́, -ати. мад. *fakó* ‘буланий, гливий’. *Є у мене капустиця, самі*
головчата, Тото на ню наорали быкы факовчата, В. Ворота.

Назви дітей:

близня́, яти, с. *Въ пѳршимъ ро́ку ма́лі дѳті пѳрші́ близня́та, въ дру́гумъ*
ро́ку близня́та, за шѳсть ро́ковъ дванацятѳро дѳті, Г. IX.
дитя́, -яти, с. *Прішла то́та босѳрка и одорва́ла дѳтя́ту голо́вку*, Г.
дівча́, -ати, -ату. *Мамо, не мала я брата? А она дівчату повіла: Не*
мала, Курів
дівчи́’а, -ати, Рокитів
дітвача́, -ати. *Такъ удмолодь, ги на семѳмъ року дѳтвача*, Г. *Тому*
дітвачати, В. Лучки, Свалява, Вучкове, Ужанщина; *дітв́ачя*.
Такѳй ма́ло́й дас пултретяру́чно́й дітв́ачя, Улич
дітинча́. *Понѳсла дітинча́ хресті́ти*, Ужанщина, Вучкове; *д’і́тинча*,
Свалява

дѣтиня́, -я́ти, дс⁸. Не зобра́въ бымъ дѣтиня́та на двѣ колени́цѣ. Дев.; у співанках, Вучкове
сыннѣ́, -я́ти, с. Знявши зъ ослá свое сыннѣ́, ужé тепѣрь самá сѣла.

Окремі підгрупи формують назви дітей за національністю – *украї́нча*, *цига́нча*, *шва́бча*, *ту́рча*, *жыды́вча*; пор. назви за іншими ознаками: **зѡло́тя**, -я́ти. Мати дитини каже: *зюло́тя моє*, Луг, В. Бичків
копы́льча, **копы́льча** ‘прозвище дитини’, М. Шмайда, **копы́ля**, -я́ти. *Василю, Василю, на собі дітину, Бо я її вержу в глублику долину. Не мич, дівко, не мич, дам ти сорок овиць, Же вбысь не казала, же я його отиць. А ци дам ти, дівко, корову з телятьом, най ты пан бух пуб’є з твоем копылятьом*, Мокра; **копы́лята** ‘нешлюбні діти’, В. Ворота, **копы́лятко**. *Маріной копылятко ховауть*; від **копы́ль** ‘незаконне дитя’, Олександрівка, Буштино, Міжгір’я; ‘нешлюбна дитина’, Якубяни, Чертіжне, ‘нешлюбний хлопець’, В. Ворота, Бичків (але ‘хлопець’, Горінчово)
небожа́, а́ти, с. *Вы, небожа́та, не тямите, де няньо вамь?*, Г. Ш., Чинадійово, Луг, Кваси
самосі́вча, -а́ти ‘незаконна дитина’, В. Студений; пор. *жюбрачá*, -а́ти, с., Березний
хри́стіянча, -а́ти. *Кет берут дзецко крестити та повідают: Береме вам жыды́вча а принесеме вам хри́стіянча*, Камінка.

Назви людей (мблді, дорослих):

біденя́. Біда, як біда, а біденя́та!, Злоц.
бѣ́дня, я́ти, с., рл. бѣ́дня́та ‘бідаки’. *Такъ они бѣ́дня́та крѣли ша по горохъ, по лѣсохъ*, Вер. II. (Хмельова, Варадка)
ворожа́, а́ти, с. *А якъ моѣ ворожа́та полѣгають спати*, Дш.
дружба́, я́ти, с. *Зъ чо́го собѣ́, Бо́же, тріє вѣнкѣ вѣити? Сде́нь мѣ са́мому, а дру́гий ми́лѡму, а тре́тій, мой Бо́же, дружба́тѡ младо́му*, Гол. IV.
дружчи́ня, -я́ти, дем. ‘дружка’. *Яли они спочивати, Яв подин засыпляти. Иде Анця д дружчиняти*, В. Студений
хлопя́, -я́ти, с. *Бѣла знѡчи, бу́де о́пять, за молодѣхъ, ду́шко, хлопя́тъ*, Гол.
хлопеня́, -я́ти, с. *Чи́стѣ́ бѣли якъ гусочкі хлопеня́та и дѣвочкі*, М.
хлопи́’иш’и’а, -а́ти, Рокитів

⁸ Припускаємо, що скорочення *дс*, імовірно, позначає *де<мініутив>*, або це скорочення подано помилково замість *с*. (середній рід).

*челядча, -ати, с. 'людина'. Єдно челядча. Вер. Якоєсі челядча пушлѡ,
Веряця
шьоловіш'а, -ати, Рокитів.*

Пор. демінутиви, утворені від власних імен:

*Анчиня́, -я́ти. Яли они уставати / Та поодин зомлівати / Пустилися
д Анчиняти. В. Студений
Ива́ня, -я́ти, с. Ой Ива́ня, ой Ива́ня, Йва́ня молодѡс, то на то́бѣ
Иваня́тко вбра́ня дорого́с. Гол.*

Назви частин тіла:

*віченя́, -ти, віченя́та 'оченя́та'. Які красні віченя́та ма́с, Люта,
В. Студений
колі́нця, -ти. Стеблѡ має кол'інцята, Заріччя
ноженя́та, Веряця, Люта
рученя́, Бичків, Свалява, Перечин.*

Назви посуду:

*блюдя́, -я́ти, с. Мелай там єсть у блюдяти, потолковав сусідови, Юра
Чорний (Ю. Станинець); блюдя́тко, -а, с. 'мищинка'
ба́дденя 'масничка', Дара
кавейча, -ати 'горня на каву'
каді́нча, -чати. Маю малѡй каді́нча капуста, Люта
кантя́, -яти. Горня піти во́ду ка́жуть жьїдлик і кантя́, Убля
канѡ́вча, -а́ти, с. 'мала коновка', Бодружал
маслі́вча, -ати 'прикривка у формі дзвінка, яку дають до збушка у мас-
ниці, щоб сметана не виходила на верх. Інакше „правда”', Зб. Біла
мі́ся, -яти. Над ла́вков віся́ть місята, Нехваль-Полянка
опальча́, -ати. Гу дої́ню дава́ють корова́м на опалачку або до опаль-
чате бандурок, Зб. Біла
пивня́, -ти 'горщок подовгастий з узкою шийкою на питя води', Не-
ресниця; Біда послухала та сіла у пивня и чоловік заткав ї там,
Золотарьово; Сес у вечерѣ принюс друтяноє пивня квасного мо-
лока, Бедевя; пор. пивні́к 'великий горщок на воду', Нересниця;
пивняк 'широкобокий збанок', Хуст, Веряця
рябу́нча, -ати 'рід горщати', Мокра
сільча́, -ати 'малий глиняний горнець', Убля
товканя́, -я́ти 'малий глечик'.*

Назви одягу та взуття:

бочкоря́, -я́ти. Бочкоря́та омочив, нужки собі обновив, Тур'я Раково

- гунча**, -ати ‘мала гуня без обшиття коло шиї’. *Іде єдєнь старый чоловѣкъ у гунчати*, Г. / Веряця, Перечин, Завадка; *Звірьха жоны носилі гунчата а хлѣпці гунчата або кожух*, Р. Грабовець; *Покат із того ткуть гунчата*, Мокра
- кестеманча**, -ати, здріб. *кестеман*, Климовиця, **кестемѣнча**, -ати, с. ‘хустина’; здріб. *кестемен*, Лавки; **кистиманча**, -ати, *Стрямбы ти висят из кистиманчати*, Мокра
- кожуща**, -ати, с., Верх. П. *Малой кожуща*, Перечин
- опл’іча**, -ати ‘рід сорочки старого крою’. *Опл’іча не мат тал’іра лем опшиівку коло шыї. Пóвер опл’ічати носіли блюзу*, Светлице. *Бабы шыли кошелі, гачы, клаченици, опличата, фартухы*, Камінка. *Дівка, кед йде служити, дыстане на рык три опл’ичата короткы, четверте довге*, Якубяни
- пантлѣча**, -ати, с., мад. *rántlika* ‘стяжечка’, Г. / Люта
- постоля**, -яти, с. *Ой подрав я постолята / Сиву петечину*, / *Та ходячи до милої через поточину*, Завадка
- фартушия**, -яти, с. *Зароді, Бóже, ширóкое лопушия, а я вишю кошулю и фартушия*, Гол.
- хустя**, -ти. *На голові носять хустята*, Дравці
- хущ’а**, -ати ‘мала хустина жінкам на голову’. *Хуща з торічками*, Светлице
- чоботя**, -яти. *Купив бых юй чоботята, Кобы ня любила, п<існя>*. Нересниця, Буштино
- шапча**, -ати, с., Гол.

Назви полотняних виробів:

- верѣтя**, -яти, с. ‘мала верѣта’, Міжгір’я
- клубя**, -яти. *На чум найвеце хрещіку (на клубяти)*, Колоніца
- кобїлча**, -ате. *То му напхали до того кобилчате, але му не дали їсти*, Руський Поток (від кобїлка ‘торбина з білого полотна’, Дубриничі)
- міщя**, -ати, с. ‘міх’. *Купів міщя мукы на паску*, Вол.
- мóтя**, -яти, с. ‘малий мóток’. *Черезь тоту поточину перевѣржу мóтя*, Вр., Свалява, Люта
- обруся**, -яти, с. ‘малий обрусик’, Вер. І. *На грядц’і висят обрусята*, Горінчово
- прусча**, -ати. *Мене мати повивала черленным прусчатьом, Я на хлопців дяку мала ще малым дівчатьом*, Завадка. *Мене мама впасовала черленным прусчатьомъ, я на хлопцѣ дяку мала ци малымъ дѣвчатьомъ*, М.

Назви частин хати та предметів ужитку:

вызоря, -яти 'віконце'. *На хыжі маюг бытн 3 або чотыры вызоры: перенні 2, один застїлный, таї изаду вызоря, Лозянський*
воблача, -ати 'мале вікно', Убля
вокладэньця 'поперечні рамки у вікні на кожную шибку'. *Кажда половїна (воблака, вікна) шыи є розділена на тры частн із вокладэньцатмн, а до вокладэньцат є запуцнене скло, Нехваль-Полянка*
ворїтцята 'малї ворота', Міжгір'я
ворутча́та. *Мальованї ворутча́та, де любка кохана, Дев.*
заголовча 'подушннка', Курїв
комїрча́, -ати. *Малой коморча, Люта, комїрча, Свалява, комурча́, Веряця*
стільча, -ати 'малїй стїлець (дзгпнк)', Зб. Біла. *Взімі са пєре на стўльчатах, Руськїй Грабовець*
уголнїя́, -яти. *Не познрай, пане брате, на уголнїята. Аї познрай, пане брате, цн мнтї горнїята, В. Ворота.*

Назви знарядь:

балтя́, -яти, с. *А вонъ тымъ балтя́тьомъ постннавъ всъ шѣсть голувъ, Вер. І.*
зомча́, -ати 'рѳд сѣтн зомка из дном прнкрѣпленым похило', Влад., Веряця
кїрча́, -ати 'посуд на воду, в яку вкладають камїнь на гостреннїа косн, Нехваль-Полянка, Пнхнї, Зубне
копыля́ 'долїшня часть саней, котра суваєся по снїгу', В. Ворота. *Возь-меме тя самн / В тисовѣ санн / Ої из быля копыля / Из гороху завязя В. Ворота; У нас насад и росад / А копыля у быля (лад<канка>), В. Студенїй (від копыл 'короткї прямовнсн стовпці в санках, на ннх впоперек прнкрїплєнн насади', Рєпннне, Воловїй, Чннадїйово; або від копыло 'прямовнсн стовпчнкн в санках', Перєчнн, Люта)
куся́, -ятн 'деревнїа частнна косн', Убля
мотузча́, -ати, с.
сокнря́, -ятн, с. *Уддávъ мєльннковн шѣсть а єднѳ сокнря́ собѣ спєрь, Г.*
топоря́, -ятн, с. *Задѣвъ за ремѣнь топоря, Г.**

Назви будївель та споруд:

млннча́ 'малїй млнн'. *Ідї в млннча́ умолѳтн крупу́, Лавкн*
стаїйча́, -атн 'зменшене до стаї', Светлнцє
хлївча́, -атн, с. 'хлївєць'.

Назви страв:

адзі́мя, -я́ти, с. *Та смоть, упечь мі даяке адзі́мя тай я пийду*, Г.
ба́ничата ‘окремі маленькі кусники тіста з сиром, маком або пови-
лами; тісточка’. *Я напекла ба́ничата*, Мокра, Перечин
паленя́, *паленя́та* ‘галушки’, ‘тісто зварене’, Горінчово, Заріччя.
Мамка ъли бы были паленя́тъ пше́ничныхъ, Веряця, Р. Комарівці.

Назви явищ природи та ландшафту:

боло́тя, Волов.⁹
деревча́ ‘деревице’. *Дво́метрóвой дере́вча́*, Люта
долинча́, -ати. *Кады́й я гонила нянько́ві бочата́*, *та я веселила горы́*
й долинчата́, Волос.
камінча́, -ати. *Пойме метати камінчата в воду*, Чинадійово, Люта,
Лавки. *Буде метати до ка́ждо́й бо́чки камінчатми́*, Руське
ні́вча. *Маю ма́ло на ні́вчати капу́сты*, Люта, Чинадійово.

Назви сільськогосподарських робіт:

кіпч’а, -ати ‘копичка’. *Кіпи’а сіна*, Рокитів
купіня́, -я́ти ‘маленька копичка сіна’, Нехваль-Полянка
навиля́, -я́та, Убля
по́мірча, -ати ‘зменшене до по́мірок’, Светлице (від по́мірок ‘спосіб
орання на вхрест’). *Во́рють на по́мірки*, Светлице.

Назви плодів сільськогосподарських рослин:

банду́ря, -я́ти, с. ‘барабо́лька, картофеленя’, Вер. II.
ды́нча, -ати. *Ма́чанка з ды́нчат*, Р. Грабовець
зе́рня, -я́ти, с. *Му́с ъли ся ста́ти зе́рнята́ми мако́выми*. Г.
кיא́ша, -ати, с. ‘солодке, тверде яблуко, що доходить коло другої
Богородиці’, Вер. II.
о́гірча, -ти. *Зі́в є́дно ма́лоє о́гірча*, Чин. *Нарва́ла коша́р о́гірчат*,
Вучкове, Люта
о́ріша́ (п.) ‘малий оріх’, Веряця.

Назви, які належать до інших тематичних груп:

воронча́, -а́ти ‘деревиані фігури у „Бетлегемі” – ляльки’, Ірлява
гніздя́, -я́ти. *Малого по́тяти малое гніз’дя́*, Вер. I., Веряця
фа́латча, -ати. *І коник ся опу́стив долу́ і взя́ли то́то фа́латча*
обру́чки, Руський Поток
фля́шча, -ати ‘мала пляшка’, Нехваль-Полянка.

---

⁹ Воловець, або Воловий (сьогодні Міжгір’я).

Випадки конверсії до парадигми типу *теля*. Матеріали ЛБП засвідчують декілька випадків конверсії до четвертої відміни слів (на зразок *теля*), які не виводяться з давніх *nt*-основ. Це слова, які належали до псл. *ijō*-основ або до *n*-основ:

вб'їстя, -яти. *Потум йде робіти коло вб'їстяти*, Убля
вімня, вімняте. *Ваша корова не мат нийакого вімняте*, Свидниччина
тімня, -яте. Свидниччина
устря, -ати. *Злодій и тоты сыны пушли у світ та купили ножик на три устряти*, Бедевля.

Омонімія суфікса *-а*. Окремим питанням є омонімія суфікса *-а* (< *-ε*) із суфіксом збірних іменників *-а* (< *-ьje*), яка, очевидно, стала причиною гальмування поширення суфікса *-а* в деминутивній функції. Водночас намагання уникнути омонімії із суфіксом *-а* збірних іменників сприяло поширенню суфікса *-ч(а)*: у ЛБП засвідчено *деревчá* 'деревце' (Люта), попри збірні назви *дерéвля* (Оноковці), *деревля́* (много *деревля́ понавбжували*) (Люта). У матеріалах ЛБП іменники *буча*, *патича*, *струча* засвідчено лише як збірні.

Ситуація в інших українських карпатських діалектах. Очевидно, що аналізовані суфікси є не менш продуктивними в бойківських говірках, про що свідчать приклади зі *Словника бойківських говірок* М. Онишкевича (цитуємо всі іменники на літери А, Б, В, які належать до четвертої відміни), напр.

Анніня (< *Анна*), -н'ати (Он., с. 35), *áпшточа*, -чати (< *áпшток*) 'деталь теліжок, до якої прикручена вісь' (Он., с. 35), *бáвтя*, -т'ати (< *бавт*) 'весільний ціпок-топірець' (Он., с. 38), *баняча́*, -чáти 1. 'невеликий горщик', 2. 'кварта' (Он., с. 43), *баньчáта бот*. 'дзвоники головчасті' (Он., с. 43), *бархáньча* (< *бархáня*) 'хустинка' (Он., с. 45), *бильнівче* 'свердел, яким вертять дірки в бияках ціпа' (Он., с. 52), *бичá* 'бичок' (Он., с. 54), *білявчá* 'мила, кохана' (Он., с. 56), *бодéнча*, -чати (< *бодéнка*) 'барильце, дерев'яний посуд для горілки місткістю в декілька літрів' (Он., с. 62), *болóте*, *болóтя* 'грязь', 'болото' (Он., с. 65), *босáнча* 'теля з білими ногами' (Он., с. 67), *букартя*, мн. -т'áта (< *букарт*) *заст.* 'байстриук' (Он., с. 74), *бучá* 'бук' (Он., с. 79), *валівча*, -чати (< *валів*) 1. 'корито для свиней або курей, переважно видовбане', 2. 'посуд для молока котам', 3. 'посуд для глини та ганчірки, якою мажуть піч' (Он., с. 82), *валіца* 'чемоданчик' (Он., с. 82), *вівірча*, -чати (< *вівірка*) 'білочка' (Он., с. 97), *віхованча*, -ти 'вихованка' (Он., с. 112), *вікінча*, -ти

‘віконце’ (Он., с. 126), *водянча*, *-ти* ‘горня для води’ (Он., с. 139), *вороб’я* 1. ‘горобеня’, 2. ‘молодий яструб’ (Он., с. 144), *ворота* ‘ворота’ (Он., с. 145), *вуглянча*, *-ати*, зм. див. *вуглянка* (‘палянничка з тіста, печена на вугіллі’) (Он., с. 152).

Чимало прикладів засвідчено в північнолемківських говірках, до прикладу:

huscza, husia ‘gęsiaćko’ (Rieger, 2016, s. 67); *chlibiwcza* 1. ‘zdrobn. (mały) chleb’ 2. ‘naczynie (niecki), w którym się podrzuca ciasto chlebowe dla nadania odpowiedniej formy’ (Rieger, 2016, s. 31), 1. ‘przyrząd (mały, okrągły), do opalania chleba’, 2. ‘szmata do garnków’ (Rieger, 1995, s. 36); *chrześnia* ‘chrześniak, chrześniaczka’ (Rieger, 1995, s. 37; Rieger, 2016, s. 34); *kiźla* ‘koźlę’ (Rieger, 2016, s. 78); *kołotiwcza* ‘mątewka w bodence’ (Rieger, 1995, s. 67, 95), *konowcza* ‘naczynia drewniane do noszenia wody’ (Rieger, 1995, s. 68), *korыtka* ‘zdrobn. (okrągłe) korytko, niecki do formowania ciasta chlebowego’ (Rieger, 1995, s. 70; 2016, s. 85); *kożuszcza* ‘kożuszek’ (Rieger, 1995, s. 71), *nożeniata* ‘nożęta’ (Rieger, 2016, s. 119); *oplicza* ‘bluzka z rękawami (wyszywany), bez kołnierzyka (ze stójką)’ (Rieger, 2016, s. 127); *pacia* ‘prosię’ (Rieger, 2016, s. 130); *ruczeniata* ‘zdrobn., pieszczotliwe rączeta’ (Rieger, 2016, s. 173); *tela* ‘cielę’ (Rieger, 2016, s. 204) та ін.

Проте це питання вимагає подальшого спеціального вивчення.

Аналізовані суфікси в інших слов’янських мовах.

У словацькій мові виявлено іменники з суфіксами:

-a /-ä (-ä після губних): *vĺča, vtáča, háďa, žriebä, holúbä, koniča, lastoviča, žieňa*

-ča: *kurča, kohútča, cigánča, pohanča, pánča, narodenča* (Horecký, 1959, ss. 103–104; Paulíny, 1981, ss. 71–72).

На нашу думку, слово *žieňa*, якого немає в чеській мові, можна кваліфікувати як загальний демінутив, тобто без семантичної ознаки недорослості. Мабуть, це перший крок до узагальнення демінутивної функції словацьких суфіксів *-a, -ča*.

У чеській мові відомі іменники з суфіксами *-e, -ě, -če¹⁰* (тип *kuře*), які, окрім назв дитинчат, засвідчено для номінації дітей (*sikáně, nedochůdče*), плодів (*padavče*), одягу (діал. *kařata*) та ін. Цікавими є висновки Зденки Русинової, дослідниці демінутивів у старочеській мові, про фіксацію у старочеських пам’ятках слів, які в сучасній чеській мові не функціо-

¹⁰ Цей суфікс менш продуктивний, ніж словацький *-ča*.

ють, напр. *býčě* ‘mladý býk’, *kobylčě* ‘mladá kobyla’, *mnišě* ‘mladý mnich’ (Rusínová, 1963, s. 156). Однак наведені приклади ілюструють, що слова, утворені за допомогою суфіксів *-e*, *-ě*, *-čě*, мали вужчу семантику, номінуючи дитинчат і молодих людей.

Болгарській мові властиві іменники із суфіксами *-e*, *-че* (*кон* – *конче*, *кош* – *кошче*, *българин* – *българче*), які продуктивні для творення демінутивних форм. За Наталією Длугош, суфікс *-че* є найбільш продуктивним демінутивним формантом у болгарській мові (Długosz, 2009, s. 97), який слугує для творення демінутивів передусім від іменників чоловічого роду, іменникові деривати від форм жіночого та середнього родів можливі, але не частотні (Długosz, 2009, s. 97).

На схожу рису в українській мові нещодавно звернули увагу Стела Манова, Дмитро Січінава й Марія Шведова: „Ukrainian [...] is like Bulgarian (4) when it comes to the use of the suffixes for young animals as diminutivizers¹¹” (Manova et al., 2019, s. 186). Дослідники порівнюють українські та болгарські дані з російським, чеським і словацьким матеріалом і доходять висновку, що в російській мові такий спосіб утворення демінутивів недостатньо розвинений, а в чеській і словацькій мовах неможливий: „The type of diminutivization illustrated in (4) seems to be typical of plural nouns in Ukrainian, is not really developed in Russian and is impossible in Czech and Slovak¹²” (Manova et al., 2019, s. 187; пор. Manova & Gregová, 2019).

Матеріали ЛБП переконливо засвідчують, що суфікси *-^(^o)a*, *-^(^o)am(a)*, *-ч(a)*, *-чам(a)*, *-ен'(á)*, *-ен'ám(a)* виконують демінутивну функцію, яка семантично не обмежена тільки для творення назв дитинчат, хоча з історичного погляду це їх первісна функція. У закарпатських та південно-лемківських говірках аналізовані суфікси є продуктивним і досить універсальним засобом творення демінутивів незалежно від семантики. Порівняння із словами, поширеними в бойківських та північнолемківських говірках, підтверджує, що форми із цими суфіксами однаково продуктивні і для творення демінутивів у північнокарпатських говірках, особливо в бойківському говорі. Щодо географічного поширення деяких суфіксів, імовірно, що суфікс *-ен'(á)* більш характерний для марамороських і вер-

¹¹ Українська мова [...] схожа на болгарську використанням суфіксів на позначення дитинчат як засобу для творення демінутивів [переклад з англійської мови – М. В.].

¹² Представлений тип демінутивізації (4) видається типовим для іменників у множині в українській мові, натомість не дуже розвинений у російській мові і неможливий у чеській та словацькій мовах [переклад з англійської мови – М. В.].

ховинських говірок, а в західній та центральній частині досліджуваного ареалу частотніші суфікси $-(^{\prime})a$ та $-ч(a)$. Для більш точного окреслення їх ареалів необхідне лінгвогеографічне опрацювання матеріалу. Матеріал інших слов'янських мов виявив подібну тенденцію розвитку деминутивної функції цих суфіксів у болгарській та частково у словацькій мові.

Умовні скорочення

- дем. – деминутив
див. – дивись
здріб., *zdrobn.* – здрібніле
зм. – зменшено
мад. – мадярське (угорське)
мн., *pl.* – множина
с. – середній рід
ст. н. – стара назва
поль. – польське
п. – *neutrum*, іменник середнього роду

Перелік населених пунктів

Україна: Бедевля (Тячів), Білки (Хуст), Буштино (Тячів), Виноградів (Берегово), ст. н. Севлюш, Великий Березний (Ужгород), Великий Бичків (Рахів), Великі Ком'яти (Берегово), Великі Лучки (Мукачево), Верхні Ворота (Мукачево), ст. н. Вишні Верецькі, Верхній Студений (Хуст), Веряця (Берегово), Волосянка (Ужгород), Вучкове (Хуст), Горонда (Мукачево) ст. н. Горонда, Дравці (Ужгород), Дубриничі (Ужгород), Горінчово (Хуст), Завадка (Мукачево), Заріччя (Хуст), Золотарьово (Хуст), Імстичово (Хуст), Ірлява (Ужгород), Кваси (Рахів), Климовиця (Хуст), Колочава (Хуст), Лавки (Мукачево), Лозянський (Хуст), Луг (Рахів), Люта (Ужгород), Міжгір'я (Хуст), ст. н. Воловий, Мокра (Ужгород), Мукачево, Невицьке (Ужгород), Нересниця (Тячів), Нове Давидково (Мукачево), Олександрівка (Хуст), ст. н. Шандрово, Оноковці (Ужгород), Перечин (Ужгород), Репинне (Хуст), Руські Комарівці (Ужгород), Свалява (Мукачево), Скотарське (Мукачево), Теребля (Тячів), Торун (Хуст), Тур'я Пасіка (Ужгород), Тур'я Раково (Ужгород), Хуст, Чинадійово (Мукачево), Широке (Берегово), ст. н. Вишній Шард.

Словацьчина: Бодружал – *Bodružal (Svidník)*, Борів – *Borov (Medzilaborce)*, Варадка – *Varadka (Bardejov)*, Габура – *Habura (Medzilaborce)*, Дара – *Dara*¹³ (*Snina*), Дрічна – *Driečna (Stropkov)*, Зубне – *Zubné (Humenné)*, Камінка – *Kamienka (Stará Ľubovňa)*, Колоніца – *Kolonica (Snina)*, Курів – *Kurov (Bardejov)*, Пихні – *Pichne (Snina)*, Рокитів – *Rokytov pri Humennom (Humenné)*, Руський Грабовець – *Ruský Hrabovec (Sobrance)*, Руський Поток – *Ruský Potok (Snina)*,

¹³ Зірочкою позначені села, відселені під час будівництва Старинського водосховища.

Руське – Ruské* (Snina), Нехваль-Полянка – Nechvál'-Polianka (Snina), Збудська Біла – Zbudská Belá (Medzilaborce), Светлице – Svetlice (Medzilaborce), ст. н. Вилаги, Свидниччина – Svidnícko, Снаків – Snakov (Bardejov), Стриговець – Strihovce (Snina), Шамброн – Šambron (Stará Ľubovňa), Тварожець – Tvarožec (Bardejov), Убля – Ubl'a (Snina), Удол – Údol (Stará Ľubovňa), ст. н. Уяк, Улич – Ulič (Snina), Хмельова – Chmeľová (Bardejov), ст. н. Комлоша, Чертіжне – Čertižné (Medzilaborce), Якубяни – Jakubany (Stará Ľubovňa).

БІБЛІОГРАФІЯ

Джерела

- КДА – Бернштейн, С. та ін. (1967). *Карпатский диалектологический атлас*. Наука.
Translitteracja: Bernshtein, S. ta in. (1967). *Karpatskii dialektologicheskii atlas*. Nauka.
- ЛБП – Slovanský ústav AV ČR. (2023). *Lexikální databáze jihokarpatských nářečí z materiálů I. Paňkevuče*. Завантажено 17 березня 2023, з <https://miracle.slu.cas.cz/ukrajina2/viewer.html>
- Он. – Онишкевич, М. (1984). *Словник бойківських говірок* (Ч. 1). Наукова думка.
Translitteracja: Onyshkevych, M. (1984). *Slovník boikivskykh hovirok* (Ch. 1). Naukova dumka.
- СУМ – Білодід, І. (Ред.). (1970–1980). *Словник української мови* (Т. 1–11). Наукова думка.
Translitteracja: Bilodid, I. (Red.). (1970–1980). *Slovník ukraínskoi movy* (T. 1–11). Naukova dumka.
- СУМ-20 – *Тлумачний словник української мови: у 20 т.* (електронна версія Українського мовно-інформаційного фонду НАН України). <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
Translitteracja: *Tlumachnyi slovník ukraínskoi movy: u 20 t.* (elektronna versiiia Ukraínskoho movno-informatsiinoho fondu NAN Ukrainy). <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>

Rieger, J. (1995). *Slovníctwo i nazewnictwo lemkowskié*. Semper.

Rieger, J. (2016). *Mały słownik lemkowskiéj wsi Bartne*. UW, Wydział Artes Liberales.

Література

- Гриценко, П. (2004). Лемківський говір. В В. Русанівський, & О. Тараненко (Ред.), *Українська мова. Енциклопедія* (сс. 309–311). Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана.
Translitteracja: Hrytsenko, P. (2004). Lemkivskyi hovor. W V. Rusanivskyi, & O. Taranenko (Red.), *Ukrainska mova. Entsyklopediia* (ss. 309–311). Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana.

- Меркулова, О. (2015). Іменники з суфіксом *-et/-at/-ят-* в українській мові (назви істот). *Науковий вісник Криворізького національного університету. Філологічні студії*, 13, 136–147.
- Transliteracja:** Merkulova, O. (2015). Imennyyky z sufiksom *-et/-at/-iat-* v ukrainskii movi (nazvy istot). *Naukovy visnyk Kryvorizkoho nacionalnoho universytetu. Filolohichni studii*, 13, 136–147.
- Німчук, В. (2004). Закарпатський говір. В В. Русанівський, & О. Тараненко (Ред.), *Українська мова. Енциклопедія* (сс. 189–191). Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана.
- Transliteracja:** Nimchuk, V. (2004). Zakarpatskyi hovir. W V. Rusanivskyi, & O. Taranenko (Red.), *Ukrainska mova. Entsyklopediia* (ss. 189–191). Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana.
- Петров, Иван П. (2020). *Праславянските nt-основи: предистория и наследство*. Фабер.
- Transliteracja:** Petrov, Ivan P. (2020). *Praslavianskite nt-osnovi: predistoriia i nasledstvo*. Faber.
- СУЛММ – Русанівський, В. (Ред.) (1969). *Сучасна українська літературна мова. Морфологія*. Наукова думка.
- Transliteracja:** Rusanivskyi, V. (Red.) (1969). *Suchasna ukrainska literaturna mova. Morfolohiia*. Naukova dumka.
- Długosz, N. (2009). *Słowotwórstwo polskich i bułgarskich deminutywów rzeczownikowych*. Wydawnictwo Poznańskie.
- Horecký, J. (1959). *Slovotvorná sústava slovenčiny. Podstatné meno, prídavné meno, sloveso*. Vydavateľstvo SAV.
- Manova, S., & Gregová, R. (2019). Young animals and diminutives in Bulgarian and other Slavic languages: A contrastive study with emphasis on derivational paradigms. In K. Алексова (Състав.). *Българистични езиковедски четения. Материали от международната конференция по случай 130-годишнината на Софийския университет „Св. Климент Охридски”* (сс. 167–175).
- Transliteracja:** Manova, S., & Gregová, R. (2019). Young animals and diminutives in Bulgarian and other Slavic languages: A contrastive study with emphasis on derivational paradigms. In K. Aleksova (Ed.). *Balgaristichni ezikovedski cheteniiia. Materiali ot mezhdunarodnata konferentsiia po sluchai 130-godishninata na Sofiiskiiia universitet „Sv. Kliment Okhridski”* (ss. 167–175).
- Manova, S., Sitchinava, D., & Shvedova, M. (2019). The concept of young animal (Proto-Slavic *nt-stems) and diminutivization in modern Slavic languages. *Book of abstracts. 52nd Annual Meeting of the Societas Linguistica Europaea*. 21st – 24th August. Leipzig University, 186–187.
- Pauliny, E. (1981). *Slovenská gramatika*. SPN.
- Rusínová, Z. (1963). K tvoření deminutiv ve staré češtině. *Sborník prací Filosofické fakulty Brněnské university*, 154–162.

„Малого по́тяти малбе гніздя́”. Diminutive Function of the Suffixes Derived from Proto-Slavic *nt*-stems in South Carpathian Dialects (on Ivan Pankevych’s Lexical Materials)

The study examines the suffixes that come from the Proto-Slavic declensions of *nt*-stems, their performance and function in South Carpathian Ukrainian dialects (Transcarpathian and South Lemko dialects). The material source is the „The Lexical Database of South Carpathian dialects Based on the Materials of Ivan Pankevych”. The database contains nouns with suffixes *-a*, *-ča*, *-en’a*, *-c’a*, as well as sporadic occurrences with suffixes *-enča*, *-inča*, *-yča*, *-yt’a*. Words are categorized into thematic groups. The diversity of semantics documented for these diminutives indicates that these suffixes are productive means of word formation in South Carpathian Ukrainian dialects. A comparative analysis with Boiko and North Lemko dialects confirms the equal productivity of these suffixes in North Carpathian dialects, especially in Boiko dialect. Regarding the geographic distribution of some of these suffixes, it is likely that the *-en’a* suffix is more characteristic for the Maramorosh and Verkhovyna dialects, while *-c’a* and *-inča* are more frequent in the western and central parts of the studied area. Materials from other Slavic languages exhibit a similar trend in the development of diminutive functions for these suffixes, especially in Bulgarian and partially in Slovak languages.

Keywords: dialectology, word formation, South Carpathian dialects, diminutives, **-nt*-stems.